

تورک یوردی

①

ناشری : تورک یوردی .
مدیری : آق چوره اوغلی یوسف .

۲۰ ایلول ۱۳۲۸

۱ ییل

صافی ۲۳

اقتصاد

مهاجرت منتظمه

زمانمزد « مهاجرت » بویوک بر موقع طوتمشدر ؛ یرلر وارکه مهاجره محتاجدر ، یرلر وارکه مهاجر جیقارمهیه مجبوردر . معلومدرکه اقصای شرق ایله اقصای غرب انسان ایله طولمش و آرتوب کلن اهالی یی کیندیره میوب مناسب بر محله اخراجده ، جیقارمهده مضطردر ؛ بونک عکسی ، آوسترالیا ، محیط کبیر آطه لری ، آفریقا و آمریکا مهاجر قبوله مساعددرلر . مهاجرتک آلدینی دورلو شکلمردندرکه آوروپا دولتلری ، طوبرانی بولجه مستملکدر ضبط ایتک ایچون قوشوشورلر ؛ جنسی صاف بولوندیرمق و قازانچی محافظه ایتک ایچون آوسترالیا و آمریکا ، صاری جنسدن مهاجر قبول ایتیور .

مهاجرتک دولت علیهجه دخی اهمیتی وتاریخی واردر . تورکیه نك بوش یرلری آز دکل ؛ اهالی اسلامیه یی آرتدیرمق ، سیاسی و اقتصادی جهتلردن اهمیتی اولدینی آشکاردر . معلوماتم تمام ایسه دولت علیهیه برنجی دفعه کلیتی اوله رق کلش مهاجرلر ، قریم استیلاسنده قریمدن جیقوب روم ایلی جهتلرنده یرلشمش اولانلردر . بعده شرق محاربیه سی نهایتده ینه قریمدن مهاجر سوکون ایدوب ۱۸۵۶ - ۱۸۶۳ سنه لرینه قدر ۴۷۵ بیس قدر قریملی آقین آقین « قارشیه » اکثری روم ایلی جهتنه کچدیلر . سوکره لری دخی آز آز قریمدن مهاجر جکیامکده ایدی . شویله که عموماً کیدن مهاجرتک مقداری برملیوندن پک اکسیک اولسه کرکدر . قریملردن سوکره جرکس مهاجرتی اولدی ودها سوکره رومانیادن ، بلغاریا و صربیه دن کریددن و بر مقدارده ماورای قافقاسدن مهاجرلر کلدی .

بو مهاجرلری قبول ایدوب یراشدیرمک « مهاجر قومیسویننک » وظیفه سی ایدی ؛ بو وظیفه نك نصل اجرا ایدلایکنی تدقیقه کیریش میوب شوراسنی سونلک ایستیورز که بو ایشده منتظم بر پروغرام ، نافع بر ترتیب کورولمه مشدر . مهاجرت ، بعض یوردلری بوشالتوب خراب ایتدیکی حالده

عثمانی یوردینه ده لزومی قدر فائده ویرمدی . یوز بش سنه دنبری اوچ دفعه آرتمه سی لازملکن مهاجر اولادینک اصل سرمایه دن بیله نصفی غائب اولدی . روسیه دن اولان مهاجرتک دولت عثمانیه یه فائده سی اولماقله برابر بو روسیه ده قالانلر ده بویوک زیانی واردر ، چونکه هر عائله دن بری ، ایکسی هجرت ایتدیکی حالدله کریده قالانلری « بزده کیده رز » فکریله یوردلرنده مسافر کی قلوب لازم اولدینی درجه ده ایش طوتمیوب اقتصاداً پک چوق زیانلرله اوغرا یورلر . بویله جه نه جامعه قنديل اولیورلر، نه کلیسایه موم !

بزم مهاجرت ، آوروپالیلرک ، چینلی یاخود ژاپونلرک مهاجرتلرندن چوق فرقیدر و مهاجر قومیسسیونی ده آمریقانک ، آرژانتینک ، آوستریالانک « مهاجرت اداره لرینه » هیچ بکزمه مه مکده در .

مهاجر قبولی یاخود جلبی هیچ اولمازسه روسیه دن ، مجارستاندن طویجی بارکیرلری جلبی قدر منتظم اولمق لازمدرکه هر ایکی طرف ایچون بر آزانافع اولسون .

بو دیدکلر من ، سوز باشی کی برشیدر ؛ چونکه بحث ایتک ایسته دیکم « مهاجرت منتظمه » روسیه تورکلرینه مناسبلی بر شی دکلر ؛ دوغریسینی سویلیورم ، اکر بنم الیمده اولسه ییدی روسیه دن بر تورک اوغلنی یرندن قیمیلداتماز ایدم ، چونکه کیدن بر تورک اون تورکه دها تاثیر ایدیور ، ضلالتده براقیور و کندی ایسه مهاجرتدن نجات بوله میور ؛ یورد بوزولیور ، فقط یورد قورولیور ؛ هیچ کیمسه نك کاری یوق هر کسه ضرر .

برکون آقشام اوستی بو مبایده دکر قییدی بولوارینه کیتمشدم ؛ آرقه ده باغچه لر، کوزل کوزل کوشکل ، یازلقلر ؛ اوکده محیط هندی . بر بوش صندالیه بولوب دکره قارشى اوطوردم . فکرم محیط یالیلرینی طولاشیوردی . صاغ قولمده افغان ، بلوچستان ، ایران یالیلری ؛ قارشیمده بصره ، بغداد وجوارندن کجیمک جنوبی عربستان قیالقلری خیالده رسم اولونیوردی . دکرک لطافتنه وباشمده دونوب طولاشان خیالره دالمش ایکن آرقه ده ، جاده ده برکورولتودر

قوبدى . جوريلوب باقدم ، برجوق يوكلى اوكون آرابه لرى وبونلرله قارشى
چولوق چوجوق ، اختيار ، كنج بر سوري نى آدم كچوب كيديورلر ،
باغروب چاغروب قونوشيورلردى . بونلر ك اكرىسى چيلاق ، يالكر بلدن
ديزلرینه قدر ستر عورت ايتشلر ايدى . بعضلرينك باشنده تورك فسى ، جوغى
صارقلى ، ياخود هند وارى خفيف جوخه قاپاقلى ايدلر . آكلاشيلوردى كه
يا بر طرفدن كليورلر يا كه بر طرفه كيديورلر ؛ شهرلى دكلدیلر . ترجمانه :

— بو نصل خلقدر ؟ ديدم .

— مهاجرلر ، افندم . ديدى .

— نرمدن كليورلر ؛ نرديه كيديورلر ؟

— هندلير ، افندم ... آفريقايه كيديورلر .

— بونلر هانكى ملتدن ؟

— دورايسى وار ، افندم ؛ مسلمانلردى ده آز دكل .

— آفريقا ك نرمدنه هجرت ايديورلر ؟

— مجوسيلر ترانسوال ، اورانتر طرفلرينه ؛ مسلمانلر ك جوغى اميد برونى .

زنكبار جهتلرينه .

شمى آكلاشيلدى : اميد برونندن استانبوله كن اظهار محبتلر ، عرض
عبوديتلر بو چيلاق بيجاره لرك برادرلرندن ، يا كه عمو جهلرندن ، دايلرندن
ايمش ؛ معلومدر كه هندستان خنجا خنچ دولودر ؛ اهالىسى كيتدكه آرتيور .
وفيات چوق ايسه ده تولدها زياده اولديغندن اهالىنى يرلشدير مك ، كچيندير مك
كيتدكه مشكللشيور . هند مهاجرلرى ايرانك جنوب ياليلرينه ، مسكت ، عدن
بلدلرينه جوقدنبرى جان آتيورلر ؛ ربع عصردن برى كنىش وبوش آفريقا
چوللر نى دخى ايكنجى وطن ايدينيورلر . احوال اجتماعيه ، هندليرى مهاجرته
مجبور ايديور ؛ انكليزلرده بوكا ممنونا يول ويريورلر ؛ آفريقاده معاونت
وحمايه كوسترييورلر . هند مهاجرتنك بر قولى ده ، تا آوستراليايه قدر
اوزانيور ؛ آزاده محيط كيرك بويوك آطه لرند دخى يووا يايور ؛ وطن طونيور .
هندلير بك چاليشقاندرا ؛ اسقا اسوانى ، باموچيلنى ، باغچه جيلنى بك كوزل

بیلیورلر. آزاجق طوبراقدن بویوکه برکت چیقارلر ؛ بوسابه ده کچینه بیلیمشله .
مجبوری اوستا فلاح اولمشله .. هند فلاحارینک تاریخ سیاسی واجتماعیسی
مصر فلاحارینه پک بکزه دیکی کبی چالیش-قانلقلری دخی بلیکه عینیدر .
آقشام اولدی ؛ سولر قاراردی ، آی قالقوب دکزه دها باشقه بر کوزه لملک
ویردی . وقتم مساعد اولدیغندن دکز کنارنده برخیلی مدت دها قالدیم . باشمده
طولاشان بیک دورلو دوشونجه لره مغلوب ، دالغین برحاله ایدم ..

..

.. هند-تانک شمال غربی اسکله سی کراچی در . کراچی دهیم . عثمانلی
آجنته سی بک ایله برابر اسکله یه چیققدق ؛ قارشیدن بویوک بر واپور کلیوردی .
آجنته - « بصره » دیدی . برچاریک صوکره واپور دوقه کیردی ، باغلانندی ؛
برجوق آوروپالی وشرقی یولچیلر ایله برابر آوروپا پوسته سی ده کلکشدی . واپور
دولو یوکلاییدی . شانپانیانک شرابندن ، اسویچره نک پینیرلرندن باشلا یوب
آلمانیانک مانیفاتوره سی ، بوهمیانک جاملری ، عثمانلی نک توتونلری ، بغدادک
خرمسی وسائر واپوری طولدیرمش ایدی . « بصره » نک یاناشدینی ریختمده
« بغداد » واپوری باغلی ایدی ؛ ایرته سی کون آلتی یوز عائله مهاجر ایله هند
پوسته سی آلوب تکرار بصره یه حرکت ایده جک ایدی .

آجنته بک ، « بصره » نک قبودانی علی بک ایله بر آاز کوروشدکن صوکره ،
برابرجه آجنته خانه یه دوندک .

بو اوزاق دکزلرده تورک بایراغی کورمک بکا آروجه برلذت ویرمش ایدی .
— واپورلر ایش بولیورمی ؟ دیدم .

— باشده برار زحمت چکیلدی ، فقط شمدی ایش ایلریلدی ؛ یوزده

اون - اون بش صاف کار چیقاریورز ..

— ماشالله ! بصره - کراچی یولندن خبرم یوقدی ... قومپانیانک اسمی

نادر ، افندم ؟

— شرکت دکل افندم ، مهاجرت بانقه سنک واپورلریدر ..

— نصل بانقه ، نصل مهاجرت ! ... برنجی دفعه ایشیدیورم .

— مساعده بيوزك ، عرض ايديم افندم .

— آمان رجا ايدرم بك برادر .

— بغداد ، بصره ولايتلرينك كنيشلىكى ، بوشلنى ، طوبراقلرينك مصر
كچى برگنى معلومكزدر . بغداد بولى اكال ايديلر ايديلر بوكنيش وبوش ياموق
ومبوو ونفت خزينه سینه طبق آچ جكر كه لر كچى آوروپادن مهاجر ياغه جنى
معلوم ايدى . ذاتاً بو ولايتلر آدم وسكنه ايتر . بوكا كوره هندستاندن مسلمان
مهاجرلرى جلبه قرار ویرلمش واسكانلرى ايجون ايشانمه مش طوبراقلر وبوشلقلر
تخصيص اولمش ، لازم كليرسه خصوصى جفتلكلرى دخی آلىق ايجون دفترلر
وپالانلر ترتيب ايدلمشدى . قريم ، قافقاس وروم ايلي مهاجرلرينك انتظام سزلى ،
مهاجرت نافعەك ايسه آرزپاره ايله اداره اولونه مدینى معلوم اولديغندن هند
مهاجرتى ياشقه بر صورتده ترتيب اولمش ايدى .

ابتداى حالىده انكلتره ايله آكلاشيلمش ايدى ؛ بو دولت ، عراقه
دوغرو هند مهاجرتنه بك مساعده داوراندى ؛ آلمانلره قارشى رقابتى
بزه كوزل خدمت ايتدى . كراچيده ، لاهورده ، دهلى ده ، مهاجرت
آخته لرى تأسيس ايدلدى ؛ بصره ده مهاجرت باقعهسى واداره سى قورولدى .
اقتصاد زراعت ومهاجرت ايشلرينده ماهر ومتخصص آدملر آمرىقادن
چاغيرلدى . بغداد ، بصره ولايتلرينك املاك ميريه سينك و قسماً املاك
خصوصيه سينك پالانلرى ياييلوب اسقا واسكانه الويريشلى صورتده حصه لره
تقسيم ايديلدى . بنا ايديله جك « يكي تورك » يعنى مهاجر كويللرينك محللرى
تعين ، حفظ صحته موافق بنالرك شكل وپالانلرى ترتيب ايدلدى ؛ كلن مهاجرلر
حاضر لانمش كويلره سوق اولنيور ؛ حاضر لانمش خانه لره يرلشسيورلر وعائله
باشنه تخصيص ايدلمش بكرمى دونم سولى بره مالك ، اوليورلر ؛ آلتى آيلق
يه جكى ، تيمور صبانلرى ، ايجاب ايدن آلت واوكوزلرى حاضر بوليورلر ...
كوزل اما بونك ايجون لازم اولان مليونلر نره دن كليور ، ديمك
ايتيورسكز دكلى ؟

— واقعا چوق مراق ايدىورم .

— ایشک بالذات پارلاق استقبالنن کلیور ، افندم . معلومکنزددرکه
 یکرمنجی عصرک ابتداسنده آوروپاده « بغدادی » آزلغنه برده « پاموق آچلغی »
 منضم اولمشدی . یوک و یوک اشیانک دنیا بازارینه کفایت ایتدیکی دها اولجه
 معلوم اولمش ایدی ؛ کیت کیده پاموغک دخی انسانلره کفایت ایدمهیهجکی
 حسابلر ایله تعین ایدلای بو حالد اقتصاديون عنندنه عراقک اهمیتی چوق
 یوکسلمش ایدی . دمیریولی عراقه یاقلاشدیجه طوبراغک وصویک قیمتی ترفع
 ایتکده ایدی ؛ یالکز اهالیسنک آزلینی سریع ترقیه مانع اوله جقدی .
 هند اصحاب املاکنه اسیر صفتنده چالیشان ماهر چفتجیلردن میلیونلرجه
 مهاجر جلبی ممکن وبونک هندستان وعراق ایچون نافع اوله جنی آ کلاشیلماق
 اوزره مهاجرتنه دأر آمریقان قاعدهلری اساس طوتیلوب ایشه مباشرت اولمش
 ایدی . « استحصال ایدیهجک برکتک صائش بازاری آجیق وطلب شدتلی ایشه
 خالی یرلری اسکان ایتک ایچون صرف اولوتان سرمایه نک هیچ غائب اولیوب
 بویوک فائض ویردیکی حساب ایله مبتدر . « بوکبناء » مهاجرت بانکه سی « تأسیس
 ایدلای . میری طوبراقلر بوبانقهیه سرمایه ایدلای . طوبراقلردن دهازیاده ایراد
 آلمق ایستهین اصحاب املاکک خیللیسی بوایشه اشتراک ایدمک سرمایه یی دهازیاده
 بیوتدیلر . بو طوبراقلره قارشیلق بانکه یوزده دورت فائضلی تحویلات چیقاردی ؛
 طوبراقلر دیرلکجه فیئاتلری یوکسه جکی طبیعی بولندیغندن بانکه نک بو نسبتده
 ایلریده دها تحویلات چیقارماق حق محافظله ایدلمش ایدی . بوندن بویه مهاجر
 کلکجه اقتضا ایدن پاره بول بول کلیوردی . یوزده درت ویرمک بانکه نک
 یوزده اون بش ، یکرمنی قازاندینی هرکسک معلومی ایدی . بصرهیه کلیرکلز
 عثمانیلینی قبول ایدن مهاجرلر ، کندیلرینه کوستریلن طوبراغی تملک ایدیور ،
 بدلی ایشه اوزون وعده لی تقسیطلره اوده نه جکدر . طوبراقلرک فیئاتی مهاجرک
 یوم اسکانندن یکرمنی سنه سوکره جاری اوله جق عمومی فیئاتلره کوره تعین
 ایدیه جکدر . اسکانک ایکنجی سنه سنده مهاجرلر ویرکو ویرمکه باشلیورلر ؛
 ابتدا جزئی اولان بو ویرکو کیتکجه ترقی ایدیور ومهاجرلرک بورجلری
 شو درجه ده آزالور . مهاجرت بانکه سی واداره سی یعنی حکومت بویوک

استفاده ایدیور؛ مهاجرلر مسعود برحاله کلیورلر. بش یوز فراقلق تحویلات ده
آوروپا و آمریکا بوسه لرنده آلتی یوز اللی دن آلتوب ساتیلیور. مهاجرت
بانقه سنک فعالیتی ایله بر جوق قنالر، آق دکنز دمیر یولی و بر جوق ده قوبل
خطلری انشا ایدلدی.

مهاجر نقلنه مخصوص صوک سیستمده، بویوک و سریع الحرکه «خلیفه»،
«تورک»، «عرب»، «بصره» و «بغداد» واپورلری مر اون کونده بردقه
بصره دن و کراچیدن منتظماً حرکت ایدیورلر. آوروپا دن یوک و بولجی دانما
بولونیور؛ سویشدن ۱۱ کون سورن یول، بصره دن بش کونده قطع اولنیور؛
مهاجرت واپورلری انکلیز و آلمان شرکتلرینه رقابت ایدیور، اولردن
ایلیده بولونیورلر. مرواپور ایله کراچیدن بیک شوقدر مهاجر سوق اولنیور؛
شمدی به قدر ۴۸۵ بیک نفوس یرلشدیرلدی؛ یکریمی سنه ظرفده عراقک
یکی اهالیسی بش مایونه واره جنی حسابلر ایله مثبت بولونیور ..

دیوارده آصیلمش فوطوغراف لوحه لرینه دقت بیورک... بوبانقه دیرکتوری
برائون پاشادر؛ اوته کیلر یکی تورکیانک مهاجر کوبلرینک منظره لیدرلر.
آلمان مستعمره لری کبی منتظم بنا ایدلش بو کوبلرک هر برنده جامع و جامعک
صاغنده مکتب وصولنده مجلس اوی و کوبک قرائت خانه سی بنالری
کوزه چارپیوز؛ مسعودیه نائل اولمش مهاجرلر فرح فرح تورکجه
اوکره نیورلر. هر مکتبلی به ایکی بیک تورکجه لغت ازیر ایتمک بروغرامک شرائط
معلقه سندن در؛ هر کون قریه لره، زاپون اصولی آتلی بوسته چی اوغرایوب
کچور؛ مجلس اوی قایسنده بولونان صندوقدن کیده جکلری آلوب، کتیردیکی
مکتوبلری، هند و تورک غزته لرینی برافوب کچور.

دها تفصیلات ایسترمیسکز، افندم؟

— های، های! رجا ایدرم افندم. آجته افندی ماصه سندن دفتری آلدی...
«صاحب، صاحب!» دیه بریسی آرقه دن یلواشجه اوموزمه طوقوندی.
باشمی قالدیروب چوریلدم. ترجمانم حاجی عبدالرحمن ایدی...
مکر، بومبای یالیسنک طاتلی دکنز هوا سی، وصولرینی یللیز لایان آی ضیاسی

تأثیریله بر آزاویقویه کیتشم ؛ رؤیا کورمشم ! قالقدق ، « وارتسون » اوتلته
دونك . یولده حاجی عبدالرحمن :

— بر آزاویومشدیکز ، افندم ، دیدی .

— اویومادم ، حاجی اویومادم ! کاشکه ، اویقولرم هپ بویله اولهیدی ...
بودوشونجهی - ایستره کز بورویای - حساب وایستاتستیق ایله دلیللندیروب
« مهاجرت حاضره و مهاجرت منتظمه » سرلوحه سیله « ترجمان » ده نشر
ایده جک اولیورم ؛ فقط رؤیا کورن ، رؤیاسنی همان یاقین دوستنه واقرباسنه
سویله مک و تعیریخی ایسته مک عادت طبعیمز یوقی یا ؟ ایشته بنده سویلی ،
روحلی و طویغولی « یورد » قارداشمه عرض اییدیورم . هر حالده فنا برشی دکل
طن ایدرم . باغچه سرای ، ۲۰ رمضان شریف ۱۳۲۰

« تورک یوردی » - خیردر انشالله ! بزجه بورجمانی رؤیانک تعیری شودر :
ا کر بویله رؤیا کورنلر ، قره دکزک بری یقاسنده چوخالسه ، کوردکلریکزک
حقیقته انقلابی میسر اولور ...

تاریخ و آثار عتیقه

علم السنه نقطه نظرندن بلغارلرک « تورک-تاتار » قومندن تشأتلری

(باشی ۱۷ نجی صاییده)

« رولفا » و « طرنه » بلغارلرینک آثار لسانیه لرمنده قالاده بقایا
بالاده برنجی فصلک نهایتنده عرض ایندیگمز وجهله بعض اثرلرده حفظ
وضبط ایدلمش اسکی بلغارلره عائد بقایای لسانیه نک قسم اعظمی احتوا ایدن